

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

підхід суттєво гуманізує навчально – виховний процес, наповнює його морально- духовними цінностями, утверджує принцип справедливості і поваги учнів до себе, до вчителя та до інших, розкриває потенційні можливості дитини, стимулює її до особистісно розвивальної творчості.

Ця технологія передбачає досягнення таких навчально-виховних цілей: формування людини, котра навчатиметься все своє життя; створення умов для навчання, які ґрунтуються на повазі та демократії; забезпечення наступності в розвитку поколінь та забезпечення можливості набувати знання, уміння й навички для успішної майбутньої діяльності в демократичному суспільстві [3; 4; 5; 6].

Практична підготовка майбутніх учителів здійснювалася під час проведення семінарських і практичних занять з педагогічних дисциплін та в процесі педагогічної практики в загальноосвітніх школах. На семінарських заняттях ми зі студентами проаналізували зміст, форми і методи технології особистісно-орієнтованого навчання. Його зміст спрямований на досягнення якісно нового рівня у вивченні учнями базових навчальних дисциплін у початковій школі. Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти ми визначили такі завдання, як вироблення в учнів мотивації навчання; гармонійний розвиток усіх видів навчальної діяльності; загальний розвиток особистості – інтелектуальний, моральний, вольовий [2, с. 1-2].

На нашу думку, реалізувати ці завдання можливо лише за умови впровадження технології особистісно-орієнтованого навчання і виховання молодших школярів.

На практичних заняттях з педагогічних дисциплін студенти застосовували різноманітні форми і методи, спрямовані на встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин через організацію рівноправної взаємодії, партнерства, співпраці та розвитку індивідуальних пізнавальних і здібностей кожної дитини. Майбутні вчителі ознайомились з дидактичними особливостями організації і проведення особистісно-орієнтованого уроку, починаючи з першого класу, його спільними і відмінними рисами у порівнянні з традиційним [3, с. 4-11]. Серед форм навчальної діяльності ми використовували ділові та сюжетно-рольові ігри, роботу в групах, в парах, де розкривалися ініціативність та індивідуальний досвід кожного. Методи навчання були спрямовані на допомогу особистості пізнати себе, самовизначитись та самореалізуватись. Це організація проблемного навчання, створення проблемних ситуацій, «ситуацій успіху», ситуацій взаємодопомоги, проведення бесід-діалогів, організація дискусій, «круглих столів», ігрових та розвивальних вправ тощо.

Впровадження технології особистісно-орієнтованого навчання ставить підвищені вимоги до вчителя, а відтак – і до майбутнього вчителя, а саме: йому потрібно підготувати цікавий і змістовний навчальний матеріал, визначити види навчальної діяльності учнів, готувати завдання на вибір, розглянути рівень їхньої складності за навчальними можливостями учнів, оволодіти вмінням відчувати кожну дитину на уроці та поза ним тощо. Але, з іншого боку, здійснення технології особистісно-орієнтованого навчання – це простір для творчості вчителя та учнів, добір оптимальних форм і методів навчання, ефективних прийомів активізації пізнавальної діяльності учнів.

Література

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: шляхи реалізації / І.Д. Бех // Рідна школа. – 1999. – № 12. – С. 13-16.
2. Держаний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – № 7. – С. 1-17.
3. Дидактичні особливості організації особистісно-орієнтованого уроку в 1 класі: методичний посібник / за ред. Т.Е. Пушкарьової – К. : Сім кольорів, 2008 – 144 с.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти / О.Я. Савченко – К. : Грамота, 2012.– 504 с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5 т. / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 4 – С. 31-394.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: У 5 т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 3. – С. 9-278.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ

Колишкіна А. П.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна

Глобальний характер сучасного екологічного становища актуалізує перед людством об'єктивну необхідність у відповідальності за збереження сприятливих умов життя для нинішнього й майбутнього поколінь. У зв'язку з цим усе більшого значення набуває екологічна освіта та виховання підростаючого покоління, реалізація яких у вищій школі здійснюється на основі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період

до 2021 року, Національної програми виховання дітей та молоді, інших нормативних документів. Нинішня соціокультурна і екологічна ситуація істотно змінює роль і значення педагога, зміст його діяльності у подоланні екологічної кризи, підвищуючи міру відповідальності за результати екологічного виховання підростаючого покоління. Таким чином, постає потреба у вдосконаленні навчально-виховної роботи, спрямованої на підготовку майбутніх учителів до формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів.

Для розв'язання окресленої проблеми в сучасній науці сформувалися певні передумови. Зокрема, вагомий внесок у теорію і практику професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів зробили Н. Бібік, О. Біда, В. Бондар, Л. Коваль, А. Коломієць, С. Литвиненко, І. Пальшкова, О. Савченко, Л. Хомич, І. Шапошнікова та інші вчені.

Екологічна компетентність особистості та її розвиток є предметом низки психолого-педагогічних досліджень українських (О. Гуренкової, О. Колонькової, Л. Лук'янової, О. Максимович, О. Пруцакової, Н. Пустовіт, Г. Тарасенко) та російських (А. Макоедової, Д. Єрмакова, А. Нестерової, О. Рогової) науковців.

У цілому вивчення сучасного стану процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до екологічного виховання учнів показує, що авторами розглядаються різні аспекти цієї проблеми. Однак все ще залишаються дискусійними питання умов ефективної екологічної підготовки майбутніх учителів, критеріїв оцінки готовності студентів до формування екологічно доцільної поведінки учнів.

Як свідчить аналіз наукових джерел, для того, щоб процес підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування екологічно доцільної поведінки учнів проходив успішніше, необхідно:

- 1) до змісту фахових дисциплін включити матеріали, орієнтовані на підвищення рівня екологічних знань;
- 2) за рахунок засобів педагогічного ВНЗ створити екологічно зорієнтовану матеріальну базу, необхідну для якісної організації навчально-виховного процесу;
- 3) ширше використовувати можливості позааудиторної діяльності та екологічно зорієнтованого потенціалу природничих дисциплін для професійного становлення студентів педагогічного ВНЗ;
- 4) ширше практикувати роботу в різноманітних екологічних заходах, де задіяно не лише студентів, а й учнів і охоплено весь спектр екологічно доцільних видів діяльності;
- 5) включати студентів у природоохоронну діяльність [2; 3].

Аналіз психолого-педагогічної літератури допоміг нам визначити зміст ключових понять «екологічно доцільна поведінка учнів», «підготовка майбутнього вчителя початкових класів до формування ЕДП учнів». Під екологічно доцільною поведінкою учнів розуміємо дії та вчинки під час безпосередньої та опосередкованої взаємодії з природою, пов'язані між собою ціллю збереження природи, обумовлені характерним для учнів початкових класів непрагматичним суб'єкт-суб'єктним ставленням до об'єктів природи або зовнішньо унормовані дорослими. Підготовку майбутнього вчителя початкових класів до формування ЕДП учнів розглядаємо як процес, спрямований на розвиток особистості майбутнього педагога на основі оволодіння необхідними для педагогічної діяльності природничими та екологічними знаннями, природоохоронними вміннями і навичками, розвитку професійно та особистісно значущих якостей, що забезпечують здатність до формування ЕДП [1].

Дані констатувального дослідження свідчать, що рівень професійної підготовки вчителів до формування екологічно доцільної поведінки в учнів лише до певної міри відповідає сучасним вимогам. На нашу думку, такі результати обумовлені перш за все тим, що в системі підготовки фахівців спеціальності 013 Початкова освіта освітнього ступеня «бакалавр», головний акцент робиться на підготовці вчителя початкових класів, у той час як у студентів практично відсутні спеціальні знання та вміння в галузі екологічного виховання. Слабкий взаємозв'язок між вивченням екологічних проблем, фаховою і педагогічною підготовкою вчителя до діяльності у напрямі екологічного виховання учнів призводить до низького рівня підготовки до екологічного виховання, недостатньої сформованості вмінь і навичок практичної екологічно доцільної діяльності майбутніх учителів. Аналіз стану підготовки майбутніх учителів показав, що екологічні знання, які представлені в курсі «Основи природознавства», носять переважно фрагментарний характер. Вони в більшості випадків стосуються глобальних і регіональних екологічних проблем і зв'язків. Водночас спостерігається нестача матеріалу, присвяченого екологічним проблемам найближчого до студентів природно-антропогенного оточення, що є визначальним у формуванні екологічно доцільної поведінки. Виявлена нами незбалансованість висвітлення екологічних питань породжує у студентів суперечності між знаннями про довкілля й усвідомленням необхідності діяти в довкіллі задля його збереження. Тому зміст природничих дисциплін потребує подальшої екологізації, зокрема, поглиблення та поширення знань про екологічну складову картину світу, про екологічні процеси, що протікають на глобальному, регіональному та, що особливо важливо, локальному рівнях, про розвиток суспільства і природи у їх взаємодії тощо.

Отже, на основі певних здобутків і з урахуванням виявлених суперечностей є можливість окреслити актуальні завдання, що потребують вирішення: оновлення змісту і процесу підготовки майбутніх учителів, розробки відповідних інтегрованих навчальних курсів, які б не обмежувалися передачею інформації, а передбачали зміну моделей поведінки, стереотипів ставлення, позиції, розробки необхідної і різноманітної навчально-методичної літератури для вчителів і учнів із питань екології і сталого розвитку. Упровадження освіти для сталого розвитку вимагає від кожного студента, викладача, вчителя глибокої духовної роботи, особистісного самовдосконалення.

Література

1. Колишкіна А. П. Аналіз готовності вчителів початкових класів до формування екологічно доцільної поведінки школярів / А. П. Колишкіна / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. Журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 4 (58). – С. 287–294
2. Кугай М. С. Основні складники готовності майбутнього вчителя до екологічного виховання / М. С. Кугай // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Стратегії розвитку екологічної освіти у ХХ столітті», (Миколаїв, 27–28 березня 2014 р.) / Колектив авторів. – Миколаїв : ФОП Швець В. Д., 2014. – С. 97–101.
3. Пустовіт Н. А. Освіта для сталого розвитку – важливий напрям підвищення екологічної компетентності вчителя / Н. А. Пустовіт // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2006. – № 28. – С. 19–22.

СИСТЕМА ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Комар О. А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

Зміст підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування інтерактивної технології полягає в інтегрованій навчально-пізнавальній діяльності студента у процесі навчання у ВНЗ та організаційно-процесуальному характері взаємодії викладачів, усіх задіяних в цьому процесі підрозділів педагогічного закладу в цілому. Важливе значення надається і співпраці педагогічного ВНЗ і відділів освіти, керівництва і педагогічного складу шкіл, що методично закріплюють професійні теоретичні і практичні уміння й навички студентів-практикантів, майбутніх фахівців початкової школи. Тому, коли йдеться про ефективність і якість підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування ними інтерактивної технології при навчанні молодших школярів, то, насамперед, це необхідно пов'язувати з усією системою організації студентської навчально-пізнавальної діяльності, в основі якої лежить висока кваліфікація науковців-викладачів вищої школи і технологічна компетентність класоводів початкової ланки, у яких майбутні педагоги проходять педагогічну практику. Тому системний підхід до фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи, на наш погляд, є одним з головних для визначеного нами дослідження.

Означення педагогічної системи ми знаходимо у Енциклопедії освіти «Педагогічна система (грец. Systema – ціле, що складене з частин).

Категорія «Педагогічна система» та її модифікації – одна з основних у понятійному апараті педагогіки.

У широкому розумінні Педагогічна система – це: 1) об'єднання учасників педагогічного процесу, в якому висувається педагогічна мета і розв'язуються педагогічні задачі; 2) об'єднання учасників педагогічного процесу, де їх діяльність (пізнавальна, навчальна, трудова, моральна, суспільно-політична, художньо-естетична, ігрова та ін.) є джерелом педагогічної мети і засобом її досягнення одночасно.

У вузькому розумінні Педагогічна система – це: 1) впорядкована кількість взаємопов'язаних компонентів, котрі утворюють єдине ціле і підпорядковані цілям виховання та навчання (Л. Вікторова); 2) соціально-обумовлена цілісність учасників педагогічного процесу з їх матеріальними й духовними цінностями, що взаємодіють на основі співробітництва між собою та з навколишнім середовищем, котра спрямована на формування і розвиток особистості.

У цілому, структура будь-якої Педагогічної системи (античної, середньовічної і т. д.) складається з такої взаємопов'язаної сукупності інваріантних елементів: 1) учнів (кого необхідно навчати); 2) мети навчання (для чого, з якою метою навчати); 3) змісту навчання (чому навчати); 4) дидактичних процесів; 5) вчителів (чи технічних засобів навчання); 6) організаційних форм навчання.

Сучасну Педагогічну систему складають структурні й функціональні компоненти: мета, навчальна інформація, засоби педагогічної комунікації, учні, вчителі та результат (Н. Кузьміна).